

ומתרגינים: מהו דתימא, כיון דבשבת לא נפיק לדרך, במעלי שבת בערב שבת נמי לא נפיק, מפני כבוד השבת.

והאי, אי נמי בחמשה בשבתא נפיק, שלכל היותר יצא ביום חמישי, אם כן לישתרי ליה למיעבד מלאכה תרי יומי, גם ביום התשיעי ליציאתו שודאי אינו שבת, שהרי לא יצא בערב שבת.

קא משמע לן: זימנין דמשכח שיירתא, ומקרי ונפיק אפילו בערב שבת. הילכך גם היום התשיעי הוא בספק שמא הוא שבת.

שנינו במשנה: הירודע עיקר שבת. והוינן בה מנחני מילי שלפעמים מביא חטאת אחת על כל השבתות, ולפעמים מביא חטאת על כל שבת ושבת?

כיון שעצם הידיעה על ימות החול שבין השבתות מחלקת את מעשיו בשתי השבתות לשתי העלמות שונות, המחייבות חטאות נפרדות.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: תרי קראי כתיבי.

א. "ושמרו בני ישראל את השבת", דמשמע שבת אחת.

מתקיף לה רב נחמן בר יצחק: אדרבה, איפכא מסתברא!

ב. וכתוב "ואת שבתותי תשמורו", דמשמע שבתות הרבה.

משמע שמירה אחת לשבת אחת בלבד. דהיינו, שמירה נפרדת לכל שבת ושבת. ומקרא זה מדבר באופן שכל שבת היא שגגה אחת.

הא כיצד יתיישבו שני המקראות הללו?

"ואת שבתותי תשמורו" — משמע שמירה אחת לשבתות הרבה, שכולן נחשבות לשגגה אחת.

"ושמרו בני ישראל את השבת" — שמירה אחת לשבת אחת.

שנינו במשנה: הירודע שהוא שבת.

"ואת שבתותי תשמורו" — שמירה אחת לכל שבת ושבת, שכל שבת נחשבת בפני עצמה.

והוינן בה: מאי שנא רישא, הירודע עיקר א-ו שבת, שהוא שגגת שבת וזדון מלאכות, שאינו חייב אלא חטאת אחת על כל שבת.

ומאי שנא סיפא, הירודע שהוא שבת, שהוא

הכא, בסיפא — טובא שגגות הויין, בכל מלאכה ומלאכה, שאינו יודע שהן אסורות. הילכך מביא חטאת על כל אחת מהן.

שנינו במשנה: חייב על כל מלאכה ומלאכה.

והוינן בה: חילוק מלאכות — מנלן? מנין לנו שכל מלאכה נחשבת כעבירה בפני עצמה, ולא אמרינן שכולן עבירה אחת של חילול שבת, והרי הוא כאילו עבר אותה עבירה כמה פעמים בהעלם אחד, שאינו חייב אלא חטאת אחת?

ומשנינן: אמר שמואל: אמר קרא "מחלליה מות יומת". ודרשינן: התורה רבתה מיתות הרבה על חילול אחד! כלומר על מלאכות הרבה שהן חילול של שבת אחת.

ומקשינן: והרי האי קרא במזיד הוא דכתיב, וכיצד אתה למד מכאן לענין קרבן בשוגג?

ומתריצינן: הכי ילפינן: אם פסוק זה אינו ענין למזיד, דבמזיד קרא אחרינא כתיב: "כל העושה בו מלאכה יומת"⁽¹⁾ — תנהו ענין לשוגג. ומאי "מות יומת"? יומת בממוין! שיפסיד ממוין בכך שיביא הרבה קרבנות.

והוינן בה לשמואל: ותיפוק ליה לשמואל חילוק מלאכות מהיכא דנפקא ליה לרבי נתן?

זדון שבת ושגגת מלאכות, שחייב על כל מלאכה ומלאכה?

ומתריצינן: אמר רב ספרא: כאן, ברישא — מידיעת שבת הוא פורש. כי כשיודיעוהו ששבת היום מיד הוא מכיר בחטאו, ופורש מהמלאכה. נמצא ששגגתו היא ביחס ליום השבת, הילכך הוא מביא קרבן אחד על השבת.

וכאן בסיפא — מידיעת מלאכה הוא פורש. שאם יגידו לו ששבת היום עדיין אינו פורש, שהרי הוא יודע שהיום שבת עד שיודיעוהו שזו היא מלאכה האסורה. נמצא, ששגגתו היא במלאכות. הילכך מביא קרבן על כל מלאכה ומלאכה.

אמר ליה רב נחמן: והרי גם ברישא וכי ידיעת השבת בלבד היא הגורמת לו לפרוש? הרי כלום פריש משבת, אלא משום מלאכות כי הוא יודע שאלו מלאכות אסורות. וכן בסיפא כלום פריש ממלאכות, אלא משום שבת שידוע ששבת היום.

נמצא, שידיעת שניהם היא המביאה אותו לפרוש, בין ברישא ובין בסיפא, ולמה נחלקו הרישא והסיפא בדיניהם?!

אלא, אמר רב נחמן: קרבן דחייב רחמנא. אמאי? אשגגה!

הילכך, התם ברישא — חדא שגגה היא, דהיינו שגגת השבת. ולכן אינו מביא אלא חטאת אחת על כל השבת.

ותירצו, שאם לא היה מיותר לשוגג הייתי אומר שדיברה תורה כלשון בני אדם.

1. הקשו בתוס' ד"ה אס: הרי בלאו הכי אי אפשר לאוקמא במזיד שהרי לא שייך להמיתו פעמיים.

דתניא: רבי נתן אומר: כתיב "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" — מה תלמוד לומר? מה בא פסוק זה ללמדנו, והלא כבר נאמר "לא תעשה כל מלאכה", והבערה בכלל מלאכה היא.

אלא, שלפי שנאמר "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם: אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם: ששת ימים תעשה מלאכה" ודרשינן "דברים" משמע שנים. ה"א ד"הדברים" מוסיף עוד אחד. ועליהם יש להוסיף את מנין המלאכות הנלמד מ"אלה הדברים", "אלה" בגימטריא שלשים ושש — אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה מסיני.

יכול אם עשאן למלאכות כולן בהעלם אחד, אינו חייב אלא אחת?

תלמוד לומר "בהריש ובקציר תשבות". הוציאן הכתוב להריש ולקציר מכלל המלאכות כדי לחלקן לשנים, שחייב חטאת על כל מלאכה בפני עצמה.

ועדיין אני אומר: על חרישה ועל הקצירה המפורשים בכתוב יהיה חייב שתים. ואילו על כולן, על כל שאר המלאכות, אינו חייב אלא אחת? (2)

תלמוד לומר "לא תבערו אש". והלא הבערה בכלל "לא תעשה כל מלאכה" היתה. ולמה יצאת?

אלא, להקיש אליה ולומר לך — מה הבערה, שהיא אב מלאכה, וחייבין עליה חטאת בפני עצמה, אפילו אם עשאה עם שאר מלאכות, שהרי נאמרה בלאו בפני עצמה. אף כל שהוא אב מלאכה — חייבין עליה חטאת בפני עצמה. שזו אחת מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, שכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו בלבד יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא.

ומדוע לא למד שמואל חילוק מלאכות מהכא?

ומתריצין: שמואל — סבר לה רבבי יוסי, דאמר: הכתוב של הבערה "לא תבערו" — ללאו יצאת מכל המלאכות! לומר לך, שאין בה סקילה וכתת כשאר מלאכות אלא לאו זה בלבד, ולא ידעינן חילוק מלאכות מהכא.

דתניא: הבערה — ללאו יצאת, דברי רבי יוסי.

קצירה, ומאחר שנכתבו שניהם הוו להו שני כתובים הבאים כאחד, שאין מלמדין. ותוס' בד"ה ועל כולן, הקשו על זה, אם כן מה מתרץ שלמדים מ"לא תבערו", והרי כל שכן שאין ללמוד משם, דהוו להו שלשה כתובים הבאים כאחד, ולכולי עלמא אין מלמדין. ותירצו, דלא הוי "באים כאחד", הואיל ולא נכתבו כולם בלאו או כולם בעשה.

2. הקשה רש"י: למה לא מתרצת הגמרא דדרשינן מ"כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא, אלא על הכלל כולו", כדדרשינן לקמן מ"לא תבערו".

ותירץ, כיון שהכלל נאמר בלאו, והיוצא מן הכלל נאמר בעשה, לא דרשינן במדת "כל דבר שהיה בכלל". ועוד תירץ, שהיה לכתוב רק חרישה או

אילו היה כתוב "אחת" הייתי אומר שדוקא אם כתב שמעון דהיינו את כל התיבה שנתכוון לכתוב.

אך כיון דכתב "מאחת" בא הכתוב לרבות, שאפילו כתב רק מקצתה של המילה שהתכוון לכתוב, כגון שכתב "שם" מהמילה ע-ב "שמעון", גם כן חייב, הואיל ו"שם" הוא גם כן שם של אדם.

אבל אם כתב "נפ" מ"נפתלי" אינו חייב, כי לפי שלא כתב דבר בעל משמעות, לא עשה מלאכה.

והשתא דרשינן את האות מ"ם של "מהנה":

"הנה" משמע אבות.

ואילו ריבוי האות מ"ם של "מהנה" — בא לרבות תולדות.

והדרינן לפרש הא דלעיל:

"אחת שהיא הנה" — זדון שבת ושגגת מלאכות, שאז הוא חייב הרבה חטאות, על כל מלאכה — חטאת נפרדת.

"הנה שהיא אחת" — שגגת שבת וזדון מלאכות, שאז אינו חייב אלא חטאת אחת על כל שבת, שהסיבה לכל המלאכות היא שגגה אחת, שגגת השבת.

ותקשי לשמואל: למה לא דרש חילוק מלאכות מהכא?

ומתרצינן: ושמואל, הך דרשא דאחת שהיא הנה, והנה שהיא אחת — לא

רבי נתן אומר: לחלק יצאת. שהמלאכות חלוקות זו מזו לענין חטאת.

ותו אקשינן: ותיפוק ליה לשמואל לחלוק מלאכות מהיכא דנפקא ליה לרבי יוסי?

דתניא: רבי יוסי אומר: כתיב "נפש כי תחטא בשגגה... ועשה מאחת מהנה". והוה מצי למיכתב "ועשה אחת" וכל השאר מיותר.

אלא, בא הכתוב כדי לדרוש ממנו:

יש פעמים שכל מעשה עבירותיו של אדם נחשבים ל"אחת". דהיינו שהיבטים חטאת אחת על כולן.

ויש פעמים שהן קרויין "הנה" בלשון רבים, שהיבטין על כל אחת ואחת.

אמר רבי יוסי ברבי חנינא: מאי טעמא דרבי יוסי? והיינו, אמנם הוא דורש את התיבות "אחת" ו"הנה" אבל עדיין מ"ם ד"מאחת" ומ"ם ד"מהנה" מיותרים. אלא, הכי קדרש:

"אחת" — "מאחת".

"הנה" — "מהנה"

ותחלה דרשינן בלא המ"ם: פעמים שהוא מחלל שבת אחת — שהיא הנה, שחייב עליה חטאות הרבה על כל מלאכה ומלאכה.

ופעמים שעשה הנה, מלאכות הרבה, שהיא אחת, שאינו חייב עליהן אלא חטאת אחת.

והשתא דרשינן את המ"ם של "מאחת":